

REKABET KURUMU

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : 2011-2-65 (Önaraştırma)
Karar Sayısı : 11-57/1470-527
Karar Tarihi : 17.11.2011

A. TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

10 Başkan : Prof. Dr. Nurettin KALDIRIMCI
Üyeler : Doç. Dr. Mustafa ATEŞ, İsmail Hakkı KARAKELLE,
Doç. Dr. Cevdet İlhan GÜNAY, Dr. Murat ÇETİNKAYA,
Reşit GÜRPINAR, Prof. Dr. Metin TOPRAK

B. RAPORTÖRLER : Nur Seda KÖKTÜRK, Esmâ TEMEL

C. BAŞVURUDA
BULUNAN : - Fatih YIKILMAZ

20 D. HAKKINDA İNCELEME
YAPILAN : - Xerox Büro Araçları Ticaret ve Servis A.Ş.
Kasap Sokak Konak Azer İşhanı No:12 34394
Esentepe/İstanbul

E. DOSYA KONUSU: Xerox marka yazıcılar ve kartuşlardaki çip uygulamasından dolayı diğer kartuş üreticisi teşebbüslerin bu marka yazıcı için kartuş üretmediği iddiası.

F. İDDIALARIN ÖZETİ: Başvuruda özetle; Xerox marka yazıcılar ve kartuşlardaki çip uygulamasından dolayı diğer kartuş üreticisi teşebbüslerin bu marka yazıcı için kartuş üretmediği iddia edilmiştir.

30 G. DOSYA EVRELERİ: Kurum kayıtlarına 14.02.2011 tarih ve 1158 sayılı ile intikal eden başvurular üzerine hazırlanan 22.07.2011 tarih ve 2011-2-65/İİ-11-403.ET sayılı İlk İnceleme Raporu 03.08.2011 tarihli Kurul toplantısında görüşülerek, 11-44/981-M sayılı ile önaraştırma yapılmasına karar verilmiştir.

İlgili karar uyarınca yapılan inceleme üzerine hazırlanan 01.11.2011 tarih ve 2011-2-65/ÖA-11-390.NSK sayılı Önaraştırma Raporu, 04.11.2011 tarih ve REK.0.16.00.00-110.02.02/651 sayılı Başkanlık Önergisi ile 11-57 sayılı Kurul toplantısında görüşülerek karara bağlanmıştır.

H. RAPORTÖRLERİN GÖRÜŞÜ: İlgili raporda; başvuru konusu ile ilgili olarak 4054 sayılı Kanun'un 41. maddesi uyarınca soruşturma açılmasına gerek olmadığı görüşüne yer verilmiştir.

I. İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

40 I.1. Önaraştırma Kapsamında Elde Edilen Bilgiler

Önaraştırma kapsamında bilgi talep edilmesi üzerine Xerox Büro Araçları A.Ş. (Xerox) tarafından gönderilen yazıda;

- Xerox'un piyasada halen satılan 50'nin üzerinde modelinin toner kartuşlarında çip bulunduğu,

- 50
- Xerox markalı yazıcıların kartuşlarında bulunan çipin; i) o kartuşun ilgili yazıcıya ait olup olmadığının tespiti, ii) kartuş ömürlerinin yazıcı tarafından takibi ve kullanıcının buna göre uyarılması ve iii) uzaktan yönetilebilen yazıcılarda kartuş seviyelerinin rapor edilmesi gibi farklı amaçlarla kullanıldığı,
 - Piyasada bulunan rakiplerinden HP, Samsung, OKI, Epson, Lexmark, Philips, Sagem, Utax, Sharp, Develop, Olivetti gibi üreticilerin de birçok yazıcı modellerinin kartuşlarında çip bulduklarını,
 - Çipli kartuşun teknik olarak tekrar kullanılmasının mümkün olduğu, zira bu tip dolum işlemi gerçekleştirenlerin çipi resetleyebildiği veya çipi yenisi ile değiştirebildiği,
 - Yazıcısında çipli kartuş bulunan bir kullanıcının, söz konusu kartuşun bitmesi durumunda; i) yeni bir orijinal kartuş satın alabileceği, ii) pazarda çeşitli yazıcı modellerine uyduğu belirtilen uyumlu tip kartuşlardan satın alabileceği veya iii) mevcut kartuşunu (çipi resetlemek/yenisıyla değiştirmek yoluyla) doldurabileceği,
 - 60
 - Orijinal kartuş kullanmanın yüksek kalite ve baskı performansını sağlayacağı, ancak bitmiş kartuşun tekrar doldurulması gibi yolların bazı riskleri de beraberinde getirdiği,
 - Bu şekilde çipin resetlenerek, kartuşun yeniden doldurularak orijinal kartuş satın almaya göre daha düşük bedel sağlansa da, bunun çıktı kalitesinin bozuk olması, cihazın tahribat görmesi gibi sonuçlara yol açabildiği
- belirtilmektedir.

I.2. Değerlendirme

70

Dosya konusu başvuruda esas olarak, Xerox marka yazıcılarda kullanılan kartuşlardaki çip uygulamasından dolayı diğer kartuş üreticisi teşebbüslerin bu marka yazıcı için kartuş üretmediği iddia edilmektedir. İddia konusu davranış tek taraflı olarak gerçekleştirilmesi nedeniyle söz konusu eylem Xerox'un hâkim durumda olması halinde, ancak bir kötüye kullanma iddiası kapsamında incelenebilecektir. Bu nedenle, öncelikle Xerox'un tanımlanacak ilgili ürün pazarında hâkim durumda olup olmadığının belirlenmesi gerekmektedir.

I.2.1. İlgili Pazar

80

Yazıcı gibi ürünlerin içerisinde yer aldığı pazarlar, zamanla tamamlayıcı ürün ve hizmetlere ihtiyaç duymaları sebebiyle, "birincil" veya "öncül" pazarlar olarak; yedek parça, sarf malzemesi, tamir, bakım-onarım hizmetleri gibi birincil ürünle birlikte kullanılan ve birincil ürünün satın alınmasından belli bir süre sonra ihtiyaç duyulan ürün ve hizmetlerin bulunduğu pazarlar ise "ikincil" veya "ardıl" pazarlar olarak tanımlanmaktadır. Ardıl pazarların varlığı durumunda, rekabet hukuku kapsamında yapılacak bir değerlendirmede ilgili ürün pazarına ilişkin varılabilecek sonuçlar şu şekilde sıralanmaktadır:

- i) Birincil ürün ve ikincil ürünlerin birlikte yer aldığı sistem pazarı,
- ii) Birincil pazarda yer alan tüm markalara ait yedek parça, sarf malzemesi veya servisin yer aldığı bütüncül ardıl pazar,
- iii) Herhangi bir markaya ait yedek parça, sarf malzemesi veya teknik servis, bakım-onarım hizmetinin yer aldığı marka-spesifik ardıl pazar.

90 Dosya kapsamında, kesin bir pazar tanımına gidilmemekle birlikte, ilgili ürün pazarının, en dar haliyle, Xerox markalı yazıcılarda kullanılan sarf malzemesi (veya kartuş/toner) pazarı olduğu varsayılmıştır.

1.2.2. Hâkim Durum Değerlendirmesi

Ardıl pazarlar için yapılacak bir hâkim durum analizi ile ilgili olarak Avrupa Birliği Komisyonu, 25. Rekabet Politikası Raporu'nda satış sonrası ürün/hizmet pazarlarında pazar gücü değerlendirilirken, bu iki pazar arasındaki bağlantının göz önünde bulundurulmasının ve olay bazında analiz yapılmasının gerekli olduğunu ifade etmiştir. Rapor'da, bu çerçevede değerlendirmeye alınması gereken başlıca unsurlar, *"öncül piyasadaki ürünün fiyatı ve ömrü, ardıl piyasalardaki fiyatlarda şeffaflık, bu piyasalardaki ürün fiyatlarının, ana ürünün fiyatına oranı ve bütün bu bilgileri elde etme sürecinde katlanılan maliyetlerin yüksekliği"* olarak ortaya konulmuştur.

100 Paralel şekilde, bahse konu unsurlar çerçevesinde yapılan değerlendirme sonucunda 15.05.2008 tarih, 08-33/417-143 sayılı kararında Rekabet Kurulu¹;

"- Şikâyetçinin almış olduğu yazıcının ve kullanmak istediği tonerin fiyatı arasında yaklaşık üçte birlik bir oran olduğu, bu nedenle yazıcının ekonomik ömrü süresince kullanılacak tonerin toplam maliyetinin, yazıcı maliyetine oranının yüksek olduğu,

- Toner fiyatlarına ilişkin bilginin ulaşılabilir olduğu,

- Toner fiyatlarının artması halinde başka marka yazıcıya geçişte ciddi bir maliyetin söz konusu olmadığı"

110 anlaşıldığından, yazıcı pazarında Xerox'un pazar payı da göz önüne alınarak, Xerox firması için yazıcı ve toner pazarlarında hâkim durum tespitinin yapılamayacağına hükmetmiştir.

Dosya konusu başvuru kapsamında da yazıcı ile kartuş arasındaki düşük fiyat farkı ile toplam toner maliyetinin yazıcı maliyetine oranının yüksek olması gibi hususların geçerliliğini koruduğu görülmektedir. Ayrıca kartuş fiyatlarına ilişkin bilgilerin ulaşılabilir olduğu, yazıcılar arası geçiş maliyetlerinin yüksek olmadığı ve bu sebeple yazıcı değiştirmenin mümkün olduğu anlaşılmaktadır. Tüm bu unsurların, Xerox'un Xerox markalı yazıcılarda kullanılan sarf malzemesi (veya kartuş/toner) pazarında yazıcı pazarından bağımsız bir şekilde fiyatları arttıramayacağı ve dolayısıyla söz konusu pazarda hâkim durumda olamayacağı birer göstergesi olduğu kanaatine varılmıştır. Bu noktada, yazıcı pazarındaki rekabetin seviyesini görebilmek açısından pazar paylarına² bakılması yararlı olacaktır:

¹ 12.01.2010 tarih ve 10-04/38-18 sayılı kararda da benzer şekilde; gerek yedek parça ve sarf malzemesi fiyatları, gerekse servis/bakım-onarım bedellerinin yazıcı fiyatına oranla yüksek olduğu; HP markalı yazıcıların teknik servisine ilişkin bilgilerin ulaşılabilir olduğu; HP markalı yazıcılara ait teknik servis/bakım onarım hizmetinin fiyatının artması durumunda başka markalı bir yazıcıya geçişte ciddi maliyetlerin söz konusu olmadığı; ikincil ürün ve hizmetlerde fiyatlarda artış yaşanması durumunda farklı marka bir yazıcıya geçişin yaşanmasının mümkün olduğu ifade edilmiş, ayrıca HP'nin yazıcı pazarındaki konumu ile (bağımsız servislerden kaynaklı) ikincil pazardaki rekabetin seviyesi gibi unsurlar da göz önüne alınarak, HP markalı yazıcıların satış sonrası servis hizmetleri pazarında HP'nin hakim durumda olduğuna dair bir tespit yapılamayacağına karar verilmiştir.

² Xerox tarafından iletilen ve bağımsız bir araştırma şirketine yaptırılan araştırmadan yararlanılmıştır.

Tablo 1: Mono Yazıcılar (A4+A3) Pazarı 2010 Yılı Satış Adedi Bazında Pazar Payları

Üretici	Pazar Payı (%)
HP	(.....)
Samsung	(.....)
Canon	(.....)
Brother	(.....)
Xerox	(.....)
Lexmark	(.....)
Epson	(.....)
OKI	(.....)
Kyocera Mita	(.....)
Konica Minolta	(.....)
Nashuatec	(.....)
Utax	(.....)
Rex Rotary	(.....)
Toplam	100,0

Tablo 2: Renkli Yazıcılar (A4) Pazarı 2010 Yılı Satış Adedi Bazında Pazar Payları

Üretici	Pazar Payı (%)
HP	(.....)
Samsung	(.....)
Canon	(.....)
Xerox	(.....)
Epson	(.....)
OKI	(.....)
Lexmark	(.....)
Brother	(.....)
Kyocera Mita	(.....)
Konica Minolta	(.....)
Rex Rotary	(.....)
Develop	(.....)
Toplam	100,0

Tablo 3: Mono Lazer Yazıcılar (A4 MFP) Pazarı 2010 Yılı Satış Adedi Bazında Pazar Payları

Üretici	Pazar Payı (%)
Samsung	(.....)
HP	(.....)
Canon	(.....)
Brother	(.....)
Xerox	(.....)
Lexmark	(.....)
Kyocera Mita	(.....)
Rex Rotary	(.....)
Utax	(.....)
OKI	(.....)
Panasonic	(.....)
Olivetti	(.....)
Konica Minolta	(.....)
Ricoh	(.....)
Nashuatec	(.....)
Develop	(.....)
Sagem	(.....)
Infotec	(.....)
Sharp	(.....)
Toplam	100,0

Yazıcı pazarında, genel olarak, çok sayıda uluslararası firma faaliyet göstermektedir. Xerox'un yukarıda yer alan üç alt pazarda da payının düşük olduğu, bu pazarlarda kendisinden yüksek pazar gücüne sahip 3-4 teşebbüs bulunduğu anlaşılmaktadır.

Bu noktada birincil ürün olan yazıcı pazarının yanı sıra ardıl pazar olan Xerox markalı yazıcılarda kullanılan toner/kartuş pazarı da değerlendirilmiştir. Yapılan incelemede iddia konusu çip uygulamasına rağmen (resetleme veya yeni çip ile) kartuş dolumu ve/veya muadil toner kullanımı yoluyla, yazıcılarda orijinali haricinde kartuş kullanılabildiği, bu bağlamda Xerox markalı yazıcılarda kullanılabilen kartuşların Xerox dışındaki kaynaklardan temin edilebildiği ve bu şekilde faaliyet gösteren çok sayıda firma olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, çipli kartuş uygulamasının yalnızca Xerox ürünleri bakımından değil, sektörde yer alan diğer bazı rakip firmalar açısından da geçerli olduğu anlaşılmaktadır.

- 140 Yukarıda yer alan bilgiler ışığında, Xerox markalı yazıcılarda kullanılan sarf malzemeleri (veya kartuş/toner) pazarında Xerox'un hâkim durumda olduğuna dair bir tespit yapılamayacağı kanaatine varılmıştır.

J. SONUÇ

Düzenlenen rapora ve incelenen dosya kapsamına göre, dosya konusu iddialara yönelik olarak 4054 sayılı Kanun'un 41. maddesi uyarınca soruşturma açılmasına gerek olmadığına, şikayetin reddine OYBİRLİĞİ ile karar verilmiştir.